

Kreatywność dla każdego dziecka, nieważne jakiej narodowości

MAŁGORZATA KOWALAK
WIKTORIA ZUBAREWA

Wojna na Ukrainie wniosała w nasze życie wiele zmian. Do Polski przybyli uchodźcy: dorośli i dzieci. Należało stworzyć ukraińskim dzieciom takie warunki, by poczuły się w miarę możliwości bezpieczne. Zadaniem nauczycieli było zorganizowanie w swojej szkole, klasie odpowiedniej atmosfery, poprowadzenie dzieci polskich i ukraińskich tak, by nastąpiła integracja grupy.

To nauczyciel jest przewodnikiem, mentorem dziecka. W dużej mierze od tego, jakie ma cechy charakteru, zależy stworzenie dla całej klasy parasola bezpieczeństwa i możliwości rozwoju, zdobywania wiedzy przez wszystkie dzieci.

Mając ponad 30-letni staż pracy, stanęłam przed kolejnym wyzwaniem zawodowym. Otrzymałam propozycję poprowadzenia zajęć z języka polskiego dla dzieci ukraińskich w MSCDN w Płocku. Moim zadaniem było jednocześnie stosowanie metod wykorzystywanych w psychopedagogice twórczości, jestem bowiem jedną z wielu nauczycielek, które potknęły bakcylią twórczości.

Profesor Krzysztof Szmidt, dr M. Just, a także konsultanci MSCDN sprawili, że zaczęłam patrzeć na swoich uczniów zupełnie inaczej. Kolejny raz zmieniłam perspektywę spojrzenia na dziecko.

Zanim rozpocząłam zajęcia z dziećmi ukraińskimi, poznałam nauczycielkę z Ukrainy, Wiktorię Zubarewą, która ma za sobą 15-letnie doświadczenie pracy z dziećmi i dorosłymi w różnym wieku. Wiktoria uczyła w Żytomierzu kilku przedmiotów, m.in. języka polskiego, literatury i historii Polski. Jej zadaniem podczas zajęć było tłumaczyć dzieciom to, co chcą im powiedzieć. Nawiązała się między nami niezwykła więź. Od pierwszych zajęć czułam się tak, jakbyśmy znali się co najmniej kilka lat.

Nie wiedziałam, z jakim bagażem doświadczeń przybędą moi nowi podopieczni. W założeniu miały to być dzieci w wieku od 8 do 12 lat. Życie pisze jednak inne scenariusze. Na zajęciach pojawiły się dzieci w wieku 4-6 lat, a także starsze, 18-19-letnie.

MAŁGORZATA KOWALAK WIKTORIA ZUBAREWA

Musiłam szybko zweryfikować swoje myśli, założenia. Uruchomiłam wyobraźnię, umiejętności tak, by od początku stworzyć w sali miłą, bezpieczną atmosferę. Chciałam pokazać im, że język nie jest barierą. Okazało się, że kilkoro uczniów zna już podstawy języka polskiego. Obserwując podopiecznych, szybko dokonywałam modyfikacji przygotowanego scenariusza.

Chcąc ośmielić dzieci, zachęcić je do wypowiedzi, wykorzystywałam pacynki. Zaprosiłyśmy dzieci do kręgu i razem z Wiktoria zaprezentowałyśmy kilka scenek dramatycznych. Doświadczenie nauczycielki z Ukrainy, jeżeli chodzi o zajęcia teatralne dla dzieci, było bardzo bogate, gdyż od prawie 10 lat kieruje Polskim Dziecięcym Teatrem Lalek „Modern-Pol” przy Żytomierskim Obwodowym Związku Polaków na Ukrainie, którego też jest założycielką. Nasi bohaterowie (pacynki) przedstawiali się i prowadzili krótkie dialogi. Dzieci wcielały się w różne role i zmieniały głosy. Następnie chętne dzieci dobierały się w pary, wybierały pacynki i odgrywały swoje krótkie scenki, które wcześniej razem wymyśliły. Mogły mówić swoim językiem, używać gestów lub wypowiadać się po polsku tak, jak potrafiły. Pozostała część grupy odgadywała, co przedstawiała dana scenka. Była też grupka dzieci, które nie chciały się wypowiadać na żaden temat. W czasie zajęć stworzyłyśmy takie warunki, że dzieci te powoli zaczęły się „otwierać”, a nawet prezentować swoje umiejętności, zdolności. Ważne też było to, że razem z Wiktoria ściśle współpracowałyśmy, a więc dzieci rozumiały polecenia i znaczenia słów.

Obserwując wnikliwie naszych uczniów, dostosowywałyśmy każdy fragment zajęć, temat, zabawy, ćwiczenia do ich potrzeb i możliwości. Na każde z dzieci patrzyłyśmy indywidualnie, a na grupę całościowo. Zajęcia tak planowałyśmy, by zastosować różne rodzaje aktywności. Pomagały nam w tym liczne pomoce, materiały, które wcześniej z Wiktoria przygotowałyśmy. Uzupełniałyśmy się, płynnie przechodząc przez kolejne etapy zajęć. Wykorzystywałam metody i techniki stosowane na lekcjach twórczości. Takie było założenie zajęć. Naszym zdaniem kreatywność może być wsparciem w różnych sytuacjach i sposobem na depresję i właśnie

dzięki twórczości człowiek ma szansę znaleźć nową drogę w życiu i pokonać trudności.

Dzieci uczyły się powitań, nazywały części ciała, owoce, warzywa. Uczyły się, jak zrobić zakupy w polskim sklepie, pytać o drogę, co powiedzieć lekarzowi itp. Starsi otrzymywali karty pracy ze słownictwem, młodszy z odpowiednimi obrazkami. W formie zabaw i ćwiczeń przedstawiali poznane słownictwo. Pobudzałyśmy ich wyobraźnię. Tak powstały m.in. prace plastyczne, np. maski i plakaty. Plakaty były wykorzystane w czasie naszego spotkania na Rynku przed Ratuszem w Płocku w czasie Pikniku Europejskiego.

Stwarzałyśmy dzieciom możliwości, aby mogły pokazać swoje zainteresowania oraz talenty. By lepiej poznały język, uczyłyśmy je polskich piosenek. Przygotowywałyśmy też zabawy ruchowe z elementami tańca, korzystając m.in. z nagrań, filmów dostępnych w Internecie. Elementy wykorzystywane na zajęciach, niektóre techniki i metody twórczości podsycały i pobudzały ciekawość dzieci, sprawiały, że chętniej brały w nich udział. Warto podkreślić, że wprowadzając nowe słownictwo, nie zapomniatyśmy, by w zabawach utrwalać to, co poznane.

Muszę zaznaczyć, że wykorzystywałyśmy chęć dzieci do twórczego działania i ich potrzebę zabawy. Za każdym razem pojawiały się takie elementy, jak twórcza rozgrzewka. Lubiłam stosować też techniki twórczego myślenia rozwijające myślenie dywergencyjne i metaforyczne. Były ciekawe wizualizacje, metafory, techniki kruszenia czy kwiat lotosu itp.

Efekty naszej pracy prezentowałyśmy, przedstawiając przygotowany program dla rodziców z okazji Dnia Matki oraz program na podsumowanie zajęć. Wcześniej prezentowałyśmy naszą pracę z dziećmi na zajęciach STEAM-owych z udziałem zaproszonych gości, m.in. marszałka województwa mazowieckiego Adama Struzika, dyrektora MSCDN i przedstawicieli mediów. Taka metoda pracy była całkowitym zaskoczeniem dla dzieci z Ukrainy, dlatego że nie jest często stosowana w ukraińskich szkołach.

KREATYWNOŚĆ DLA KAŻDEGO DZIECKA, NIEWAŻNE JAKIEJ NARODOWOŚCI

Na koniec chciałabym podkreślić, że razem z Wiktorią pragniemy dalej współpracować i angażować się w działania dla uchodźców z Ukrainy, integrując ich z polskimi dziećmi.

Podejmując się pracy z dziećmi, każdy nauczyciel powinien pamiętać o słowach Alberta Einsteina: *Logika zaprowadzi Cię z punktu A do punktu B. Wyobraźnia zaprowadzi Cię wszędzie.* •

Scenariusz zajęć

Temat: W kraju kwitnącej wiśni

Cele ogólne:

- Zapoznanie dzieci z ciekawostkami o Japonii
- Zapoznanie dzieci ze sposobami powitania w Polsce i w Japonii
- Doskonalenie umiejętności wypowiedzenia się
- Rozwijanie fantazji i wyobraźni

Cele operacyjne:

Uczeń:

- tworzy skojarzenia na podany temat
- projektuje kimono
- pisze list
- poznaje zwyczaje świąteczne Japonii
- wie, jak zachować się na dworze
- wchodzi w rolę
- wymienia zwroty związane z powitaniem, pożegnaniem
- potrafi zastosować poznane słownictwo
- potrafi współpracować w grupie, aktywnie uczestniczy w zajęciach
- zna postać dziennikarki-podróżniczki Martyny Wojciechowskiej

Metody pracy:

- czynna: zadania do wykonania
- drama: scenki dramatyczne
- słowna: opowiadanie, opis
- percepcyjna: słuchanie wypowiedzi i obserwacja czynności innych osób
- techniki psychodydaktyki twórczości: ekspresja werbalna, plastyczna, ruchowa, wizualizacja, skojarzenia

Formy pracy:

- indywidualna (zróżnicowana)
- grupowa jednolita

Pomoce dydaktyczne: płyta z nagraniem utworu, mapa, model samolotu z kartonu, koła, trójkąty, prostokąty, kwadraty z materiałów samoprzylepnych, bibuła, papier kolorowy, koperta, zaproszenie, nożyczki, klej, tekst na temat Japonii, zdjęcia, albumy poświęcone Japonii, słówka związane z powitaniem/pożegnaniem itp., pacynki.

MAŁGORZATA KOWALAK WIKTORIA ZUBAREWA

Przebieg zajęć:

Część wstępna

1. Powitanie. Na polecenie nauczyciela dzieci siadają w kręgu i zamykają oczy. Nauczyciel włącza utwór muzyczny. Po jego wysłuchaniu prosi o podanie kraju, z którego może pochodzić – „Japonia”
2. Rozgrzewka twórcza – odpowiedź na pytanie (uczestnicy odpowiadają indywidualnie, wg chęci i wiedzy):
 - Gdzie leży Japonia?
 - Czy jest daleko?
 - Jak dotrzeć do Japonii?
 - Z czego słynie Japonia?
 - Czy znasz jakąś ciekawostkę o Japonii?
 - Czego chciałbyś się dowiedzieć o Japonii?
3. Rozmowa kierowana – uczniowie oglądają krótki film z YouTube'a o Japonii, a potem odpowiadają na pytania prowadzącej, np.:
 - Jak nazywa się stolica Japonii?
 - Czy w Japonii panuje król?
 - Jak nazywa się tradycyjny strój japoński?

Część główna

1. Zaproszenie uczniów do udziału w wycieczce do Japonii. Nauczyciel pokazuje uczniom kopertę. Dzieci starają się odpowiedzieć na pytania:
 - Co to może być?
 - Co może być w środku?
 Chętne dziecko otwiera kopertę i sprawdza, co jest w środku.
Jest to zaproszenie dla dzieci do podróży do Japonii. Zaproszenie zostaje odczytane na forum klasy przez chętne go ucznia.

Drogie dzieci!

Zapraszam was do Japonii. To kraj o niezwykłej historii i zwyczajach. Życzę udanej podróży.

Martyna Wojciechowska

- Nauczyciel pyta dzieci, czy znają Martynę Wojciechowską.
 - Kto poda nazwę programu, który realizuje dziennikarka?
2. Nauczyciel dzieli dzieci na grupy. Na tablicy jest umieszczona sylwetka samolotu. Ma on przypięte kolorowe okna. Okna wykonane są z samoprzylepnego papieru w 4 kształtach. Uczniowie podchodzą do samolotu, odczepiają okno w dowolnym kształcie i siadają do stolików wg wybranego kształtu. Powstają 4 grupy: trójkąty, kwadraty, koła, prostokąty.
 3. Zaproszenie do wspólnej podróży – zabawy – pracy. Każda z grup otrzymuje informacje o Japonii. Nauczyciel informuje, że każda z grup ma do wykonania zadanie. Na stolikach leżą karty o określonym kształcie. Na odwrocie są do wykonania zadania.
Trójkąty: wyobraźcie sobie, że jesteście zaproszeni na audiencję do cesarza. Przygotujcie krótką scenkę przedstawiającą audiencję.
Kwadraty: wyobraźcie sobie, że otrzymaliście zaproszenie na cesarski dwór. Nie macie odpowiedniego stroju. Przed wami leży bibuła, papier kolorowy, nożyczki, klej. Przygotujcie kimono dla gościa.

KREATYWNOŚĆ DLA KAŻDEGO DZIECKA, NIEWAŻNE JAKIEJ NARODOWOŚCI

Kota: korzystając z kanału YouTube, Internetu i albumu wyszukajcie informacji o sztuce parzenia herbaty. Wyobraźcie sobie, jak to może wyglądać i przedstawcie krótką scenkę.

Prostokąty: wyobraźcie sobie, że znaleźliście się w Japonii przed Nowym Rokiem. Jak waszym zdaniem może być przystrojony pałac z tej okazji? Wykorzystując leżące materiały: klej, nożyczki, bibułę, papier kolorowy, przygotujcie ozdoby na dwór cesarski.

Każda z grup ma na wykonanie zdania 15 minut.

4. Zadania twórcze:

- a. Nauczyciel przedstawia uczniom zadania do wykonania: Wyobraźcie sobie, że byliście na audyencji u cesarza Japonii. Chcecie tą wiadomością podzielić się z koleżankami i kolegami. Każda z grup niech napisze krótki list. Na napisanie listu macie 10 min.
- b. Prezentacja listów przez wybranych członków grup.
- c. Każda z grup przygotowuje krótką scenkę z wykorzystaniem poznanego słownictwa i pacynki. Pytanie: Zastanówcie się, co chcecie pokazać? Na przygotowanie scenki macie 5 min.
- d. Prezentacja scenek.

5. Część podsumowująca.

I. Uczniowie wspólnie z nauczycielem rozmawiają o zajęciach, odpowiadając na pytania, n.p.:

- Co was najbardziej zaniepokoiło?
- Co sprawiło największą trudność?
- Czy łatwo jest pracować w grupie/zespole?
- Czy chcielibyście pojechać do Japonii?

II. Uczniowie uzupełniają akrostychy słowa Japonia – wspólnie układają zdania dotyczące Japonii.

Zdania muszą zaczynać się określoną literą akrostychu i wiązać tematycznie z lekcją.

- J** Japonia jest niezwykłym krajem.
- A** Atrakcje tego kraju warto poznać.
- P** Polecę do Tokio.
- O** Obejrzę pałac cesarski i inne zabytki.
- N** Najbardziej podobała mi się audyencja u cesarza.
- I** Im więcej poznaję ten kraj, tym bardziej chcę tam pojechać.
- A** Adam ze swoją grupą przygotował kimono.

MAŁGORZATA KOWALAK – nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej z wieloletnim stażem, logopeda, nauczyciel dyplomowany. Aktywnie uczestniczy w projektach edukacyjnych organizowanych przez Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, m.in.: „Szkoły wspierające uzdolnienia” i „Do stołu podano, czyli sztuka i literatura na talerzu”. Prowadziła zajęcia w ramach projektu MaKI, w którym nauka języka polskiego została połączona z twórczą zabawą. Zajęcia przeznaczone były dla dzieci z Ukrainy w wieku 8-12 lat.

WIKTORIA ZUBAREWA – nauczycielka języka polskiego w Ukrainie, w Żytomierzu. Przed wybuchem wojny uczyła w trzech placówkach: Szkole Ogólnokształcącej nr 27 w Żytomierzu, w Humanistycznym Gimnazjum nr 1 w Żytomierzu oraz w Polskiej Szkole Sobotnio-Niedzielnej im. Ignacego Jana Paderewskiego przy Żytomierskim Obwodowym Związku Polaków w Ukrainie. Do Płocka trafiła tuż po inwazji Rosji. Włączyła się w edukację ukraińskich uczniów, między innymi w ramach projektu MaKi.

